MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tad-29 ta' Jannar, 2004

Citazzjoni Numru. 1341/2002

Lucia Bassiousy Passiouny

vs

Dr. Victor Scerri u l-Prokuratur Legali Luisa Tufigno li b'digriet tat-12 ta' Dicembru 2002 gew appuntati Kuraturi deputati sabiex jirrapprezentaw lill-assenti Isam Rashid *sive* Essam Rashed Bassiousy Passiouny.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 26 ta' Novembru 2002 a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti zzewgu fis-sebgha (7) ta' Lulju tas-sena 1992 fir-Registru Pubbliku ta' Malta, u z-zwieg taghhom gie registrat fir-Registru Pubbliku, bin-numru ta' l-

Iskrizzjoni elf, mija u hamsa u tmenin tas-sena elf disa' mija u tnejn u disghin (1185/1992) *vide* Dok "A";

Illi l-konvenut, li hu cittadin Egizzjan izzewweg lill-attrici sempliciment sabiex jottjeni l-*feedom of movement* u mhux ghax ried jidhol f'rabta taz-zwieg maghha.

Illi dan iz-zwieg huwa null *stante* li l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew *stante* li kien hemm anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-konvenut li jwettaq l-obbligi essenzjali taz-zwieg.

Illi l-kunsens tal-konvenut inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg.

Illi z-zwieg mhux ikkunsmat.

Illi minhabba r-ragunijiet premessi u minhabba ragunijiet ohra kontemplati fl-**Att XXXVII tal-1975 li Jirregola z-Zwigijiet**, iz-zwieg bejn il-kontendenti huwa null u bla effett legali.

Illi l-istess attrici talbet lil din l-Onorabbli Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fis-sebgha (7) ta' Lulju 1992, huwa null u minghajr effett legali *ai termini* **tal-artikolu 19 sub-artikolu 1 para (d) u (f) u l-artikolu 19 A (1) tal-Att XXXVII tal-1975 dwar iz-Zwieg.**

2. Konsegwentement tordna li din in-nullita' tigi registrata fuq l-att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li jibqa' ngunt minn issa ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 6 tal-process;

Rat ir-rikors tal-attrici datat 26 ta’ Novembru 2002 fejn talbet li jigu nominati kuraturi deputati sabiex jirrapprezentaw lill-konvenut zewgha assenti f’dawn il-proceduri.

Rat id-digriet sussegwenti tal-Qorti tat-12 ta’ Dicembru 2002 fejn laqghat it-talba u nnominat lil Dr. Victor Scerri u lill-Prokuratur Legali Luisa Tufigno bhala kuraturi ghall-finijiet kollha tal-ligi.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-kuraturi deputati tat-28 ta’ Jannar 2003 a fol. 23 fejn gie eccepit:-

1. Illi huma m’humiex edotti mill-fatti li taw lok ghal din l-azzjoni.

2. Salv eccezzjonijiet ulterjuri jekk u meta jkun il-kaz.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-kuraturi deputati a fol. 24 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tal-11 ta’ Marzu 2003 fejn inghata digriet tal-affidavits tal-partijiet b’terminu ta’ erbghin (40) gurnata kull wiehed.

Rat in-nota tal-attrici datata 8 t’April 2003 li permezz taghha esebiet l-affidavit taghha stess u iehor ta’ Charmaine Barbara.

Rat il-verbal tal-24 ta’ Gunju 2003 fejn il-kuratur deputat Dr. Victor Scerri msejjah diversi drabi baqa’ ma deherx u l-kawza giet differita ghas-sentenza ghad-29 t’April 2004.

Rat ir-rikors tal-attrici datat 14 ta’ Novembru 2003 fejn talbet li l-kawza tigi rikjamata biex is-sentenza tinghata qabel.

Rat id-digriet sussegwenti tal-Qorti tal-14 ta' Jannar 2004 fejn laqghat it-talba u rrikjamat il-kawza ghas-sentenza ghall-lum 29 ta' Jannar 2004.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PROVI PRODOTTI.

Illi l-attrici **Lucia Bassiousy Passiouny** tat ix-xhieda taghha permezz tal-procedura tal-affidavit fejn bil-gurament taghha kkonfermat hekk:-

"Jiena Lucia Bassiousy Passiouny u nixtieq nghid l-istorja tieghi. Tnax-il sena ilu miet zewgi Alfred li kont inhobb hafna. Zewgi m'ghandniex xi nghidu kien ihobbni u jirrispettani hafna u qatt ma kien ihallini nieqsa minn xejn. Lanqas lit-tliet uliedi qatt ma kien ihallihom nieqsa minn xejn.

Meta miet ghamilt qalbi sewda hafna u kont kwazi waqat f'depression. Zewgt itfal minn taghna, iz-zewg subien, qabdu triq hazina ma' kumpanija hazina u kienu jaqilghu hafna nkwiet mal-pulizija. Wara li miet Alfred, mill-flus kont nieqsa u kont qieghda nghaddi biss bil-pensjoni tar-romol. Aktar minn hekk ma kelli xejn izjed.

Kont inhossni 'lonely' hafna. Kelli l-inwkiet tat-tfal u kont nieqsa mill-flus. Bi tliet itfal zghar ma kontx nista' nohrog nahdem, u barra minn hekk ma naf naghmel xejn hlief il-facendi tad-dar.

Darba minnhom sabitni habiba tieghi u staqsietni ridtx kumpanija ta' ragel ta' nazzjonalita' Gharbija. Qatt ma kont hsibt li nohrog ma' ragel iehor. Lir-ragel kont ghadni nhobbu hafna. Wara li regghet staqsietni, qtajtha li nghidilha iva, u dan dment li kien se jirrispettani, jghinni bit-tfal u seta' jmantnihomli wkoll. Ftit ghajnuna tghin

hafna. Bil-pensjoni tar-romol ma kontx qieghda nlahhaq u t-tfal kienu ghadhom zghar biex jibdew jahdmu.

Din il-habiba laqqghetni ma' dan l-Gharbi ta' nazzjonalita' Egizzjana jismu Issam Rashid u kunjomu Bassiousy Passiouny. Laqqghetni mieghu u kellimtu. Meta kellimtu qalli din din ma kenitx l-ewwel darba li gie Malta u li kien ilu jigi f'Malta. Tant hu veru illi fil-fatt kien jaf jitkellem bil-Malti bhal Maltin. Jiena staghgibt kemm kien jaf jitkellem bil-Malti.

Minuti wara li domna nitkellmu, qalli li ha grazzja mieghi u li xtaq jizzewwigni. Jiena staghgibt kif ippropona z-zwieg wara l-ewwel gurnata, anzi wara l-ewwel ftit minuti li konna ltqajna. Beda jkellimni dwaru u dwar il-familja tieghu li kellu l-Egittu. Qalli li Malta kien joqghod go dar bil-kera f'Bugibba ma' xi Egizzjani ohra. Qalli li l-Egittu hu kien sinjur ghax ghandu hafna artijiet u li kellu familja kbira hafna. Niftakar ukoll li kien qalli li wara li nizzewgu kien se jehodni l-Egittu, lili u lill-familja tieghi u li hemmhekk kien sa jaghmilna sinjuri. Jiena ma stennejtx dan kollu u f'qalbi ghidt, "Dan Alla baghtu" peress li jiena f'hajti qatt ma sifirt.

Bqajna nohorgu flimkien ghal xi ftit taz-zmien iehor u kuljum kien isaqsini meta konna se nizzewgu u li jekk kellna nizzewgu kellna naqbdu u nizzewgu malajr. Qalli li ma riedx jizzewweg bil-knisja peress li ma setax skond ir-religjon Musulmana. Jiena accettajt u emmintu.

Kien ta' sikwit jinsisti mieghi illi ladarba jizzewwigni hu kien jista' jkollu passaport Malti, u hekk kien jista' jahdem Malta bla tfixkil ta' xejn u jigi Malta meta jrid.

Jiena din ghogbitni illi jkun jista' jahdem Malta. Wara xi gimaghtejn nohorgu flimkien, qtajtha li nizzewgu bir-Registru, u fil-fatt applikajna ghaz-zwieg billi morna ghand ragel fir-Registru, tana gurnata u zzewwigna fl-istess post il-Belt fis-7 ta' Lulju 1992. Hu kien kuntent li zzewwigna ghax kien ilu jghidli.

Lit-tifla Charmaine kont ghidtilha x'se naghmel. Hi ma tantx qablet b'li kont se naghmel ghax kienet tisma' fuq

dawn l-Gharab. Kienet qaltli li kellha xi hbieb li kienu zzewgu xi Gharab imbaghad telquhom, izda jiena peress li kont armla ma ridtx nibqa' wahdi u ridt nipprova hajja gdida.

Hekk kif izzewwigna ahna ma morniex nghixu flimkien ghaliex lanqas biss hsibna ghal dan. Hu mar ghal rasu, ma nafx fejn, u jiena mort id-dar ma' wliedi. Dakinhar lanqas biss cempel biex niltaqghu u lanqas l-ghada u jiena staghgibt b'dan. In-numru tat-telefon qatt ma tahuli u ghalhekk ma stajtx incempillu.

Kien jumejn wara fejn cempilli u qalli biex niltaqghu ghax riedni niffirmalu xi karti li jiena ma nafx x'iffirmajt. Qalli li kellu bzonn isiefer malajr sa l-Egittu u li kien se jibghatli l-flus minn hemm. Jiena ma ghidtlu xejn. Minn dakinhar 'il hawn mhux talli ma baghatlix flus, talli lanqas biss cempel jew rajtu izjed b'ghajnejja. Qatt ma tani l-indirizz tieghu la ta' Malta u lanqas tal-Egittu. F'dawn il-hdax-il sena qatt ma rajtu Malta u lanqas ma kkomunikajt mieghu.

Wara dan l-incident mill-ewwel irrealizzajt x'kien l-ghan tieghu. In-nies qaluli illi dawn l-Gharab jizzewgu biex japplikaw ghac-cittadinanza Maltija u mhux ghax ikunu jridu jidhlu f'xi rabta taz-zwieg. Hassejtni tassew uzata.

Waqt l-gherusija qatt ma tkellimna fuq familja jew tfal. Konna nitkellmu fuq l-affarijiet ta' kuljum. Gieli lanqas kont insib x'naqbad nghidlu. Ma kontx inhoss imhabba lejh. Ridt nizzewgu ghax iddejjaqt wahdi u ridt daqxejn ta' kumpanija u ghax kien imlieli rasi li kien sinjur u li jiena u l-familja konna se nkunu sinjuri mieghu.

Irrid nghid bil-gurament tieghi illi jiena u Rashid qatt ma kellna x'naqsmu flimkien. La fl-gherusija u lanqas wara li zzewwigna, relazzjonijiet sesswali flimkien qatt ma kellna. lanqas biss bistu fuq wiccu.

Illum jiddispjacini hafna li zzewwigtu, u t-tifla tghidli li dan iz-zwieg ma kellix xi rridu u li Rashid kien dahak bija. Illum nixtieq insir xebba u li nibqa' nghix man-neputijiet tieghi."

Illi gie pprezentat ukoll mill-attrici affidavit iehor ta' bintha **Charmaine Barbara**.

(ii) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attrici tissottometti illi z-zwieg bejnha u bejn il-konvenut ghandu jigi dikjarat null inter alia abbazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:

*"**(d)** jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg."*

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich****:*

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (**Viladrich, P.J., "Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics". (**Viladrich, P.J.,** op.cit., pg. 687).*

Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

*"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju – **Art. 19 (1) (d)** – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (**"Isabelle Zarb vs Stephen Attard"** – P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' nkompatibbilta' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu **(d)** ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha impossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed*

jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom."

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser sempliciment kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gia' Caruana"** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni*** meta sostna li:-

*"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" ……… richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che ……… si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (***Forum***, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).*

Illi pero`, kif gia' nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-*gurisprudenza "non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena"* ***(Pompedda, M.F.,*** **"Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski" – Pompedda – Zagglia, "Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju"* (*ara,* **"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid hekk:-

"Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju" (**"Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt"**, P.A., 15 t'April 1996).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, **"Jacqueline Cousin vs Bernard Simler"**, P.A., 3 ta' Gunju 1998; **"Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar",** P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **"Carmelo Grima vs Mary Andrews"**, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, d-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)" ***(Bersini, F., "*Il Diritto Canonico Matrimoniale."**** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente

uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja' gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

*"… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole" (**Pompedda, M.F.,*** **"Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li *taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku* ***(Can. 1095 (3))*** *tirrikjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbilta` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbilta` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "di intendere e/o di volere". "L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale", jghid il-***Bersini***, *"rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso" (op. cit., p. 99).*

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (****Viladrich, P.J.****,* op. cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi **“Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee’ Sultana”** (P.A. (VDG) 17 ta’ Novembru 2000 u **“Anna Galea vs John Walsh”,** (P.A. (VDG) tat-30 ta’ Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f’dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *“the community of life and love”.*

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **“Nathalie O’Toole vs Patrick O’Toole”** (P.A. (N.A.) 25 ta’ Marzu 2002) fejn inghad li:-

“Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed “sui generis” u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f’kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu.”

Illi kif inghad fis-sentenza **“Al Chahid vs Mary Spiteri”** (P.A. (RCP) 5 ta’ Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew ikkonfermati f’diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **“Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri”** (P.A. (RCP) 17 ta’ Frar 2000); **“Nicolai Balzan vs Simone Cremona”** (P.A. (RCP) 9 ta’ Marzu 2000); **“Ousama**

Sadalah vs Doris Tanti" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens."

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja' Tanti vs Ibrahim Mohamed**

Mohamed Ibrahim El Shimi" (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit Nru 793/01/RCP).

Illi dwar dawn l-elementi jirrizulta mill-provi prodotti li fl-ewwel lok l-partijiet f'dak l-istadju tal-hajja taghhom qatt ma kellhom id-diskrezzjoni necessarja sabiex jifhmu l-kuncett ta' hajja mizzewga u d-dmirijiet naxxenti minnha *stante* li l-attrici zzewget lill-konvenut biss sabiex minghalija dan ikun jista' jipprovdi ghaliha u ghal uliedha peress li kienet armla, u fil-fatt accettat li tizzewweg lill-konvenut meta jidher car li lanqas biss kienet tafu, u wara nsistenza kontinwa min-naha tieghu sabiex jizzewweg. Illi min-naha tal-konvenut huwa jidher li kellu biss ghan wiehed u cjoe' li permezz taz-zwieg civili huwa jkun jista' jakkwista l-possibbilta' li jibqa' jghix hawn Malta u jahdem ghaliex huwa kien Egizzjan. Fil-fatt izzewgu f'qasir zmien u wara dan it-taparsi zwieg qatt ma ghexu flimkien. Anzi jidher li l-konvenut qata' kull kuntatt mal-attrici mill-ewwel, anke ghaliex huwa kien lahaq l-iskop tieghu.

Illi mill-provi prodotti jidher car li l-attrici lanqas biss kienet taf ezatt x'qed taghmel u l-Qorti hija tal-fehma li l-istess l-attrici lanqas biss kienet qed tirrealizza x'qed taghmel, u mohhha biss sabiex ikollha lil xi hadd sabiex jghinha tipprovdi ghall-familja taghha u xejn izjed. Fil-fatt bil-mod li bih izzewget l-attrici ma huwiex dak li normalment iwassal persuna li taghmel dan il-pass f'hajjitha, fejn fil-fatt hija kienet nieqsa minn din l-unjoni kull element baziku u essenzjali sabiex zwieg jigi kkonsentit konxjentozament u bil-liberta' necessarja, u in verita' dan ma kien zwieg xejn. Dan kemm ghaliex l-attrici ma kellhiex id-diskrezzjoni necessarja fil-gudizzju taghha sabiex tidhol ghal din ir-rabta mal-konvenut, u kif ukoll li dan in verita' ma kien xejn hlief zwieg simulat, intenzjonat biss biex jservi l-iskop tal-konvenut li joqghod hawn Malta, u ma jigix imkecci minn dan il-pajjiz u allura jezistu r-rekwiziti kollha sabiex l-istess zwieg jigi ddikjarat null u bla effett skond it-termini

tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet.

Illi min-naha l-ohra l-konvenut jidher ovvju li kellu f'mohhu haga wahda biss u cjoe' li juza lill-attrici sabiex jakkwista stat ta' mizzewweg lil Maltija u b'hekk ikun jista' jkollu d-dritt ta' moviment hawn Malta u jibqa' jghix Malta bla ma lanqas biss kien jaf lill-attrici. Kull diskrezzjoni ta' gudizzju fuq kull element taz-zwieg, anke l-aktar wiehed minimu ta' konvivenza almenu apparenti, kien ghalhekk ghal kollox nieqes mill-istess konvenut.

Illi certament li mill-provi kollha prodotti mill-attrici, jidher li l-konvenut kellu l-kunsens tieghu vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u d-drittijiet u dmirijiet naxxenti mill-istess, u l-kunsens tieghu kien ukoll difettuz *stante* li eskluda pozittivament elementi essenzjali mill-istess zwieg sa mill-bidu tieghu, ghaliex qatt ma kellu l-intenzjoni li jghix bhala r-ragel u zewg martu, izda biss li juzaha sabiex jkun jista' jghix hawn Malta. Fil-fatt jista' jinghad li tul il-hajja mizzewga l-istess konvenut lanqas biss ipprova jghix hajja mal-attrici, izda mal-ewwel abbanduna lill-attrici u lanqas biss qatt ghex maghha.

Illi hija sfortuna kbira, din il-Qorti thoss, li dan ma kienx kaz izolat, ghaliex gja' gie trattat diversi drabi fis-sentenzi ta' din il-Qorti nkluzi dawk ta' **"Rodianne Graham vs Maria Concetta Zammit"** (P.A. (RCP) 30 ta' Ottubru 2002) u **"Carmela Barbara vs Fathy Abd El-Halim El-Khouly et"** (P.A. (RCP) 31 ta' Ottubru 2002) fejn inghad li-

*"Illi huwa sintomatiku li wiehed jirreferi ghas-sentenzi **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (N.A.) 31 ta' Mejju 2000) u **"Carmen El Shimi gja' Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (N.A.) 20 ta' Gunju 2000) fejn inghad li fiz-zwieg ta' konvenjenza illi l-iskop uniku tieghu huwa biss biex il-konvenut jakkwista c-cittadinanza Maltija jew/u d-dritt li joqghod u jirrisjedi hawn Malta, dak il-kunsens ikun simulat peress li eskluda pozittivament iz-zwieg innifsu. Illi dawn l-istess sentenzi gew segwiti minn din il-Qorti fil-*

kawzi ***"Lydia Musu' vs Dr. Ian Spiteri Bailey"*** *(P.A. (RCP) l-1 ta' Ottubru 2002);* ***"Marica Bouchioua vs Farhet Ben Mohammed Bouchioua"*** *(P.A. (RCP) l-1 ta' Ottubru 2002); u* ***"Rodianne Graham vs Maria Concetta Zammit nomine"*** *(P.A. (RCP) – 30 ta' Ottubru 2002) li ghalihom issir riferenza."*

Illi ghalhekk jirrizulta li l-istess zwieg ghandu jigi dikjarat null abbazi wkoll tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt fil-waqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-kuraturi deputati nkwantu l-istess jista' jinghad li b'xi mod huma kontrastanti ma' dak hawn deciz, **tilqa' t-talbiet attrici** b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fis-sebgha (7) ta' Lulju 1992, huwa null u minghajr effett legali *ai termini* tal-**artikolu 19 sub-artikolu 1 para (d) u (f) tal-Att XXXVII tal-1975 dwar iz-Zwieg.**

2. Konsegwentement tordna li din in-nullita' tigi registrata fuq l-att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut assenti filwaqt li l-kuraturi deputati ghandhom jithallsu skond il-ligi.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------